

MARIA-MERCÈ MARÇAL, LLUITADORA INCANSABLE

Ens serà molt difícil omplir el buit que ens ha deixat Maria-Mercè Marçal la més gran entre les/els poetes, l'excel·lent narradora, la millor amiga, la lluitadora incansable. Sortosament, però ens en queda un record molt viu, un gruix importantíssim de poesia *Llengua abolida* (1973-1988), llibre emblemàtic i cabdal dins la nostra literatura que conté tota la seva poesia i una novel·la difícilment superable *La passió segons Rennée Vivienne*. És com si el fat s'entetés a segar vides com aquestes en la seva plenitud vital i creadora. Penso en

Jaume Fuster, en Montserrat Roig, i en les poetes Sylvia Plath, Anne Sexton, Renèe Vivienne que havíem traduït i de les que tant parlàvem.

En la seva introducció a *Llengua abolida* que encapçala amb el títol *Sota el Signe del drac*, Maria-Mercè Marçal ens explica amb profunditat i agudesesa la gènesi del seu periple vital i poètic a través de la figura del drac, al nostre país, on cada any, "Un sant Jordi ritual fa emmudir la seva boca àvida de donzelles esporuguides... des d' aleshores sotmeses ... a l'imperi protector, a l'ombra de la llança. Drac mut, llengua estroncada... Donzella esmorteïda, colonitzada, sense llengua. I és contra aquestes opressions i injustícies de tota mena que Maria-Mercè lluità aferrissadament i, sobretot, per la recuperació d'una llengua i un espai que ens és propi i que ens usurpaven.

Així, des de *Cau de llunes* que s'inicia amb la coneguda divisa en què, la nostra poeta, agreeix els tres dons que la fan tres vegades rebel, l'haver nascut dona, de classe humil i llengua oprimida, que rebla el que acabem d'exposar passant, per *Bruixa de dol*, *Sal oberta*, *Escarcers*, fins a l'esclat de *La germana l'estrangera*, dedicat a la seva filla Heura, que conté uns poemes bellíssims, en què ens dóna una visió profunda i reivindicativa de la maternitat com aquest que tant m'agrada, que dóna títol el llibre: "Heura, / victòria marçal, / germana / estrangera, de cop feta present...", o el que acaba dient: "T'he engendrat amb dolor / t'he parit amb plaer /de fletxa a trenc de sang." Fins acabar amb *Desglaç* –llibre fins aleshores inèdit- incisiu, i corprenedor, dedicat a Fina Birulés, on repudia definitivament aquella llengua patriarcal que ens emmordassa i fa renéixer la nostra, "Llengua abolida" que dóna títol al llibre. Llibre que dedica al pare, com ho explica al final del pròleg: "perquè ell fou qui, paradoxalment... em va dur a qüestionar la seva llei," i afegeix, "vull també oferir-nos-el a nosaltres, les dones que estimo –i en especial a la meva filla Heura... I a tots els companys capaços de convocar els indicis d'una llengua abolida."

És increïble, que aquest llibre que marca una fita única dins la nostra literatura, i és comparable pel gruix i importància de l'obra poètica

que conté, a la d'una Sylvia Plath o Anne Sexton, universalment reconegudes, quan va aparèixer, ara fa exactament deu anys, passés gairebé desaperdebut i no el guardonessin ni tan sols com el millor llibre de l'any.

De Maria-Mercè Marçal, però, és sobretot la generositat, senzillesa i esperit de lluita i solidaritat dins el món de la dona, en busca d'aquesta identitat que ens ha estat tant temps amagada el que més estimo d'ella. Sento un neguit, una mena de calfred quan recordo els molts projectes que iniciàrem plegades i que ja mai més no hi serà per encoratjar-me i recolzar-nos. Penso en els nostres primers encontres al voltant de les Edicions de les Dones la Sal, en tantes lectures poètiques, en la meua antologia "Cares a la Finestra", en les nostres traduccions. També en el Comitè d'escriptores del Pen Club Català que vam iniciar i, ara en l'antologia de poetes catalanes que, sortosament, ja va poder veure gairebé acabada, que estem fent amb Neus Aguado i Lluïsa Julià, també compayes del Comitè com Josefa Contijoch i Mercè Ibarz, amb les nostres reunions plenes de projectes, gairebé tots suggerits per ella, com el de les primeres Cartografies del Desig que tanta il·lusió li feien, en les que encara va poder participar activament, tot i la seva malaltia, l'any passat i que segurament ja haureu vist o llegit, ara publicades per Proa, i en la seva alegria de saber que també publicaran les segones.

És com si encara la veiés elegant, discreta, lluitant per sobreposar-se a la seva malaltia, el dia que va presentar aquestes segones cartografies, dedicades com si fos una premonició a escriptores nostres, mortes fa pocs anys, relacionant-les amb d'altres, en les que ja no va poder participar. I la seva presència tenaç i valenta a totes les representacions, sempre amb aquella voluntat gairebé obsessiva de voler aprofundir, de cercar les nostres arrels com a dones i escriptores, d'anar formant el nostre propi cànon literari, com ho explica en el pròleg a les Cartografies ja publicades: "Van esbossar mapes imaginaris, traçat entorn de les relacions entre escriptores, amb el desig col·lectiu de subrallar la força creativa de les dones."

És moltíssim més el que podria dir sobre el món riquíssim que ens ha llegat Maria-Mercè Marçal, sols afegir però que, des d'ara, viurà per sempre entre nosaltres com la més gran poeta catalana, amb la nostra/seva "Llengua abolida", que arrelarà amb força dins aquest espai nostre que tant volia fer créixer.

Montserrat Abelló
Poeta i traductora